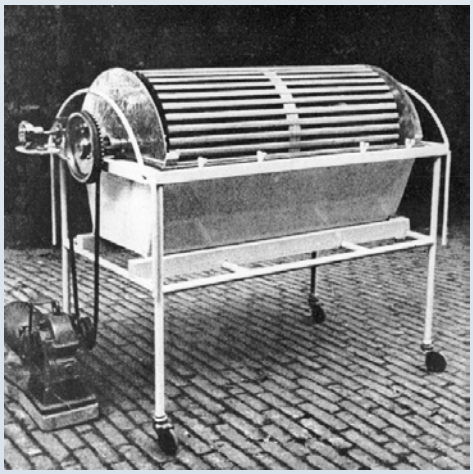

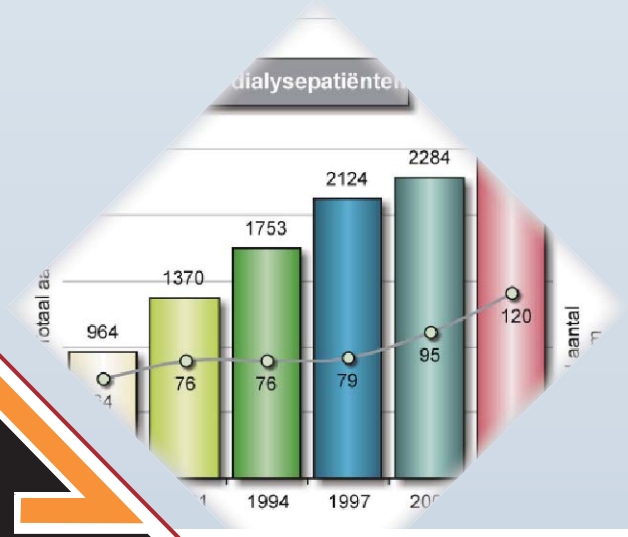

O.R.P.A.D.T. v.z.w.

Vlaamse ORPADT-Enquête

Resultaten 2003

Organisatie van het Paramedisch Personeel van de Dialyse- en Transplantatiecentra

Inhoud

Inleiding **4**

Resultaten **5**

Deelnemende centra 5
Personeel 5
Aanbod van dialysemodaliteiten 6
Evolutie van chronische dialysebehandelingen 6
Acute nierinsufficiëntie 7
Chronische dialyse: Evolutie dialysepopulatie 8
Dialysecentra: aantal chronische patiënten per centrum 8
Chronische dialyse: Demografie 9
Invaliditeit 9
Infectieuze serologie 10
Diabetes nefropathie 11
Anemie behandeling 11
HD: Toegangswegen 12
HD: Punctietechniek 13
HD: Anticoagulatie 13
HD: Technische aspecten 14
HD: Hygienisch management 14
HD: Kwaliteitsbewaking 15
Patiëntenvervoer van en naar het dialysecentrum 15
Peritoneale dialyse 16
Transplantaties 18
Dieetadvies 19
Sociaal advies 20

Gebruikte afkortingen 21

Samenvatting **22**

Op de voorpagina: het eerste model van kunstnier, gebouwd in 1944 (W.J. Kolff: De Kunstmatige Nier, 1946)

Copyright 2005: Organisatie van het Paramedisch Personeel van de Dialyse- en Transplantatiecentra (ORPADT)

Inleiding

Beste collega's,

Enkele maanden geleden werd uw medewerking gevraagd voor de zesde Vlaamse ORPADT enquête 2003. Met genoegen kunnen we u vandaag, in deze speciale Forum uitgave, de resultaten van deze studie voorstellen.

Het opzet is ondertussen goed bekend binnen het multidisciplinair nefrologisch team en levert belangrijke praktijkgegevens op waardoor de kwaliteit van zorg kan geëvalueerd en vergeleken worden met andere Vlaamse centra. De combinatie met het ambitieuze European Practice Database (EPD) project, ingericht door EDTNA/ ERCA, kan een waar succes genoemd worden.

De observatieperiode was het kalenderjaar 2003 en omvat 3128 patiënten met nierinsufficiëntie. De participatie was overweldigend, want 28 op de 29 centra stuurden de vragenlijsten ingevuld terug. Ook in de satellietcentra werden bijzondere inspanningen geleverd, wat ons bijkomende informatie over de nefrologische zorgverlening heeft opgeleverd.

Philippe Duym (AZ Maria Middelares Sint-Jozef Gent), de leider van dit project, werd bijgestaan door de leden van de werkgroep registratie.

Langs deze weg willen wij de National EPD Board en in het bijzonder Luc Picavet van harte danken voor hun belangrijke medewerking en inzet bij deze registratie. Verder een woord van dank aan alle diensthoofden, hoofdverpleegkundigen en gezondheidswerkers uit het multidisciplinair team van de verschillende dialysecentra voor het verlenen van hun steun aan deze studie. Tenslotte willen we ook de Vlaamse nefrologenvereniging NBVN en de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, met wie wij een overeenkomst hebben binnen het kader van Nefrologische verpleegkundige Peer Review en Registratie (ter bewaking en bevordering van de totale kwaliteitszorg), danken voor hun goedkeuring en steun aan dit project. Zonder deze samenwerking zou het zo bijzonder slagen van dit project onmogelijk zijn geweest.

Zoals beloofd, worden de resultaten u ook in boekvorm aangeleverd via de diensthoofden van de verschillende dialysecentra en is de enquête downloadbaar via de Homepage van onze vereniging (http://www.orpadt.be).

Wij hopen dat deze studie opnieuw een belangrijke bijdrage kan leveren tot het deskundig uitbouwen van de nefrologische zorgverlening in al haar aspecten.

Namens het ORPADT-Vlaams Bestuur,

Jean-Yves De Vos
Voorzitter ORPADT Vlaanderen

Philippe Duym
Voorzitter werkgroep registratie

Praktische uitvoering

Statistische verwerking en analyse	Monique Elseviers
Grafische voorstelling en lay-out	Dirk De Weerdt

Enquête 2003

Deelnemende centra

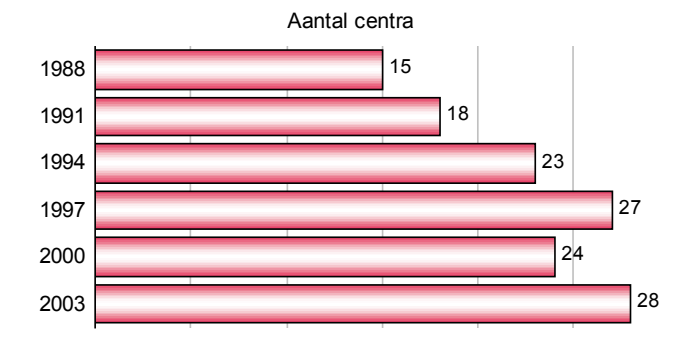

- ✓ Deze enquête omvat resultaten van 28 op 29 Vlaamse dialysecentra.
- ✓ Er waren 2 centra voor kinderdialyse (uitgesloten voor verdere analyse).
- ✓ Aan de 26 hoofdcentra waren 36 satellietcentra verbonden.
- ✓ 4 van de 26 centra behoorden tot een universitair ziekenhuis.

Enquête 2003

Personeel

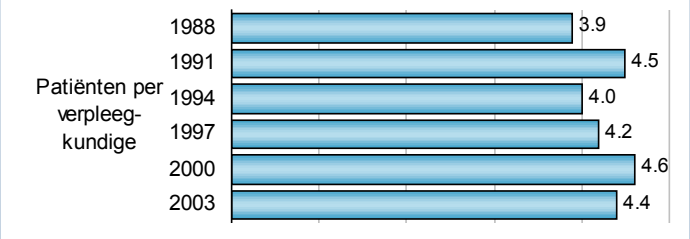

- ✓ Het totaal aantal verpleegkundigen in deze 26 centra was 708 full-time equivalenten, variërend per centrum van 11.5 tot 47.
- ✓ Om de vergelijkbaarheid met vorige metingen te bewaren werd in bovenstaande grafiek de patiënt-verpleegkundige ratio weergegeven per centrum. De satellietcentra kenden een hogere ratio (5.8 ± 2.4) dan de hoofdcentra (3.8 ± 1.1).

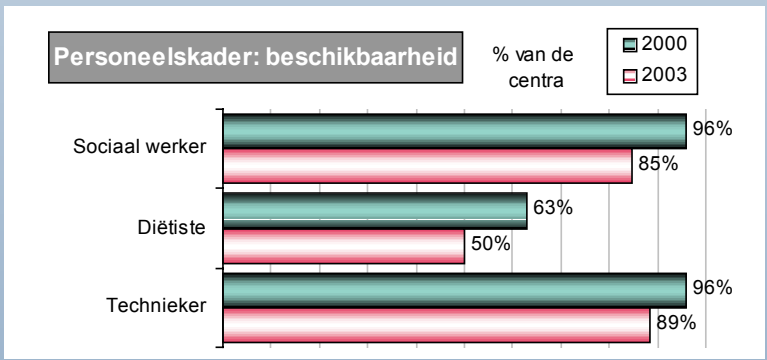

Enquête 2003

Aanbod van dialysemodaliteiten

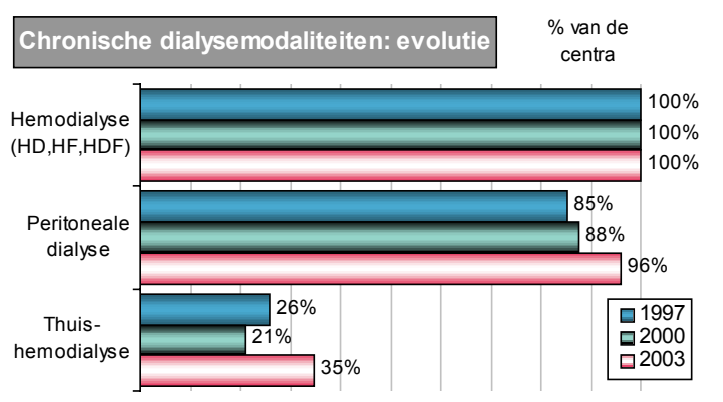

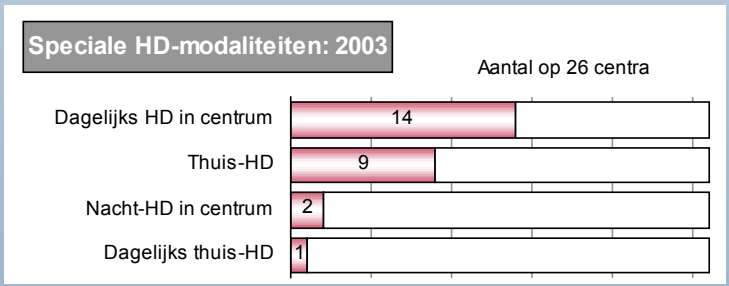

Enquête 2003

Evolutie van chronische dialysebehandelingen

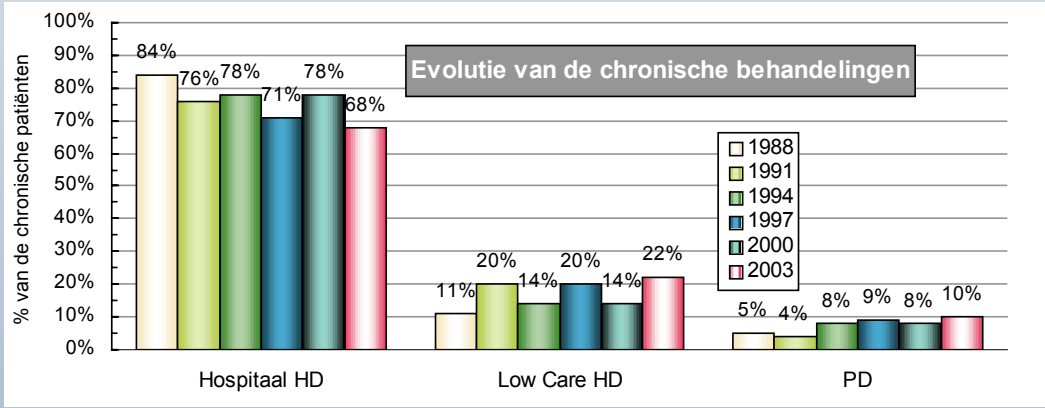

Enquête 2003

Acute nierinsufficiëntie (ANI) (1)

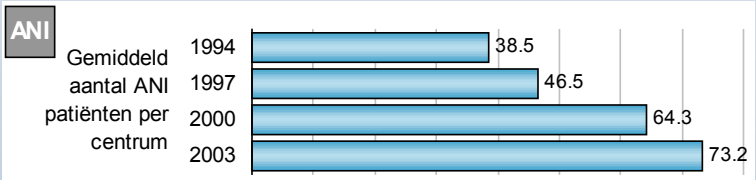

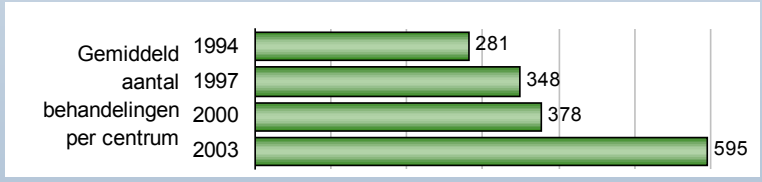

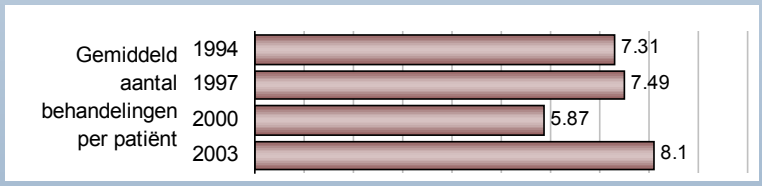

Opmerking: Resultaten omvatten enkel acute behandelingen uitgevoerd door de nefrologische dienst.

Enquête 2003

Acute nierinsufficiëntie (2)

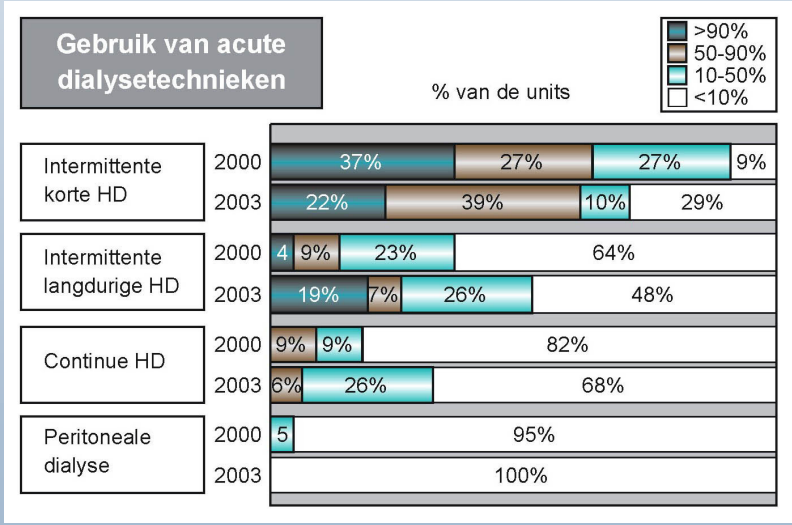

Enquête 2003

Chronische dialyse: Evolutie dialysepopulatie

- ✓ Het totaal aantal chronische patiënten in de 26 centra was 3128.
- ✓ Het gemiddelde per centrum was 120 patiënten (var. 46-218).
- ✓ Hoofdcentra hadden gemiddeld 81 patiënten (var. 18-145), terwijl satellietcentra gemiddeld 20 patiënten hadden (var. 5-60).

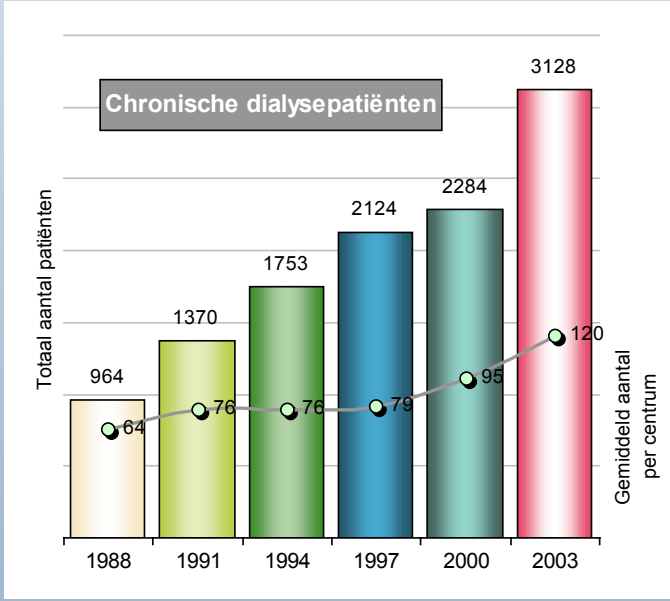

Enquête 2003

Dialysecentra: aantal chronische patiënten per centrum

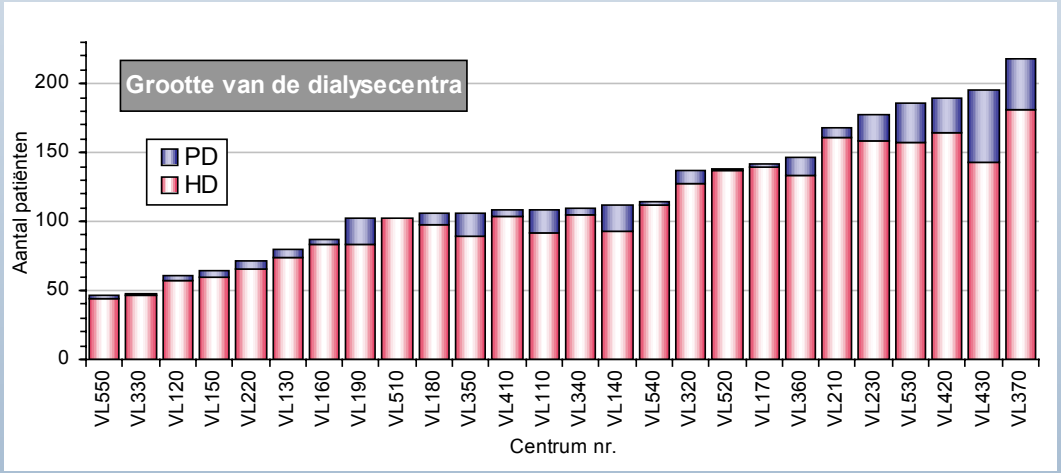

Enquête 2003

Chronische dialyse: Demografie

- ✓ De verhouding man/vrouw was 54/46 (in 1994: 49/51).
- ✓ 4% van de totale populatie was boven 85 jaar.
- ✓ In de hoofdcentra waren 68.1% van de HD patiënten ouder dan 65, in de satellietcentra waren slechts 60.5% ouder dan 65.
- ✓ Van de PD patiënten waren er slechts 41% ouder dan 65 jaar.

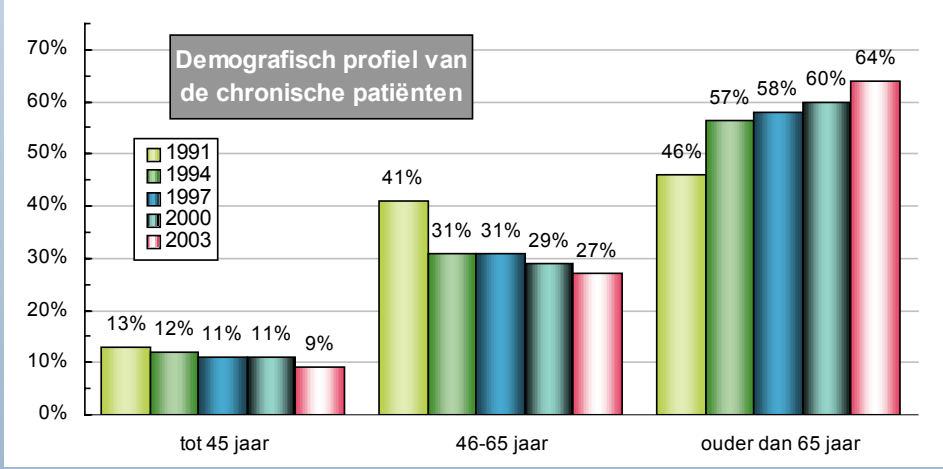

Enquête 2003

Invaliditeit

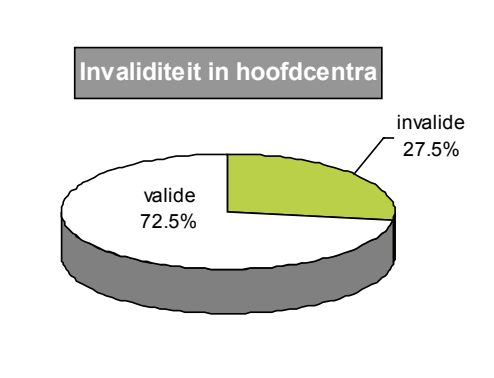

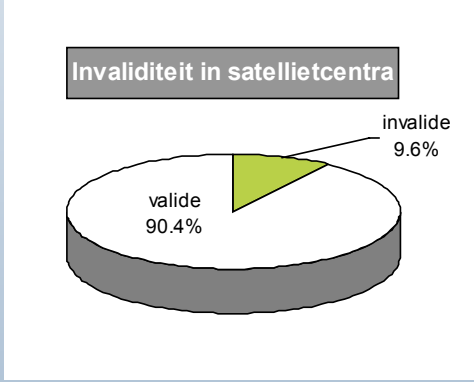

In de HD populatie vertoonden 22.7% van de patiënten een zekere vorm van invaliditeit (d.w.z. dat deze patiënten niet zonder hulp naar het toilet konden gaan).

Enquête 2003

Infectieuze serologie (1)

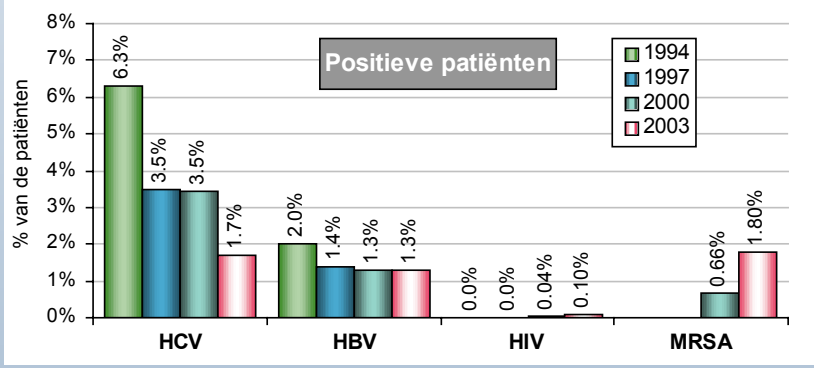

	HCV	HBV	HIV	MRSA
Centra zonder infectie:	16%	35%	96%	12%
Range per centrum:	1-9	1-12	2	1-12

Enquête 2003

Infectieuze serologie (2)

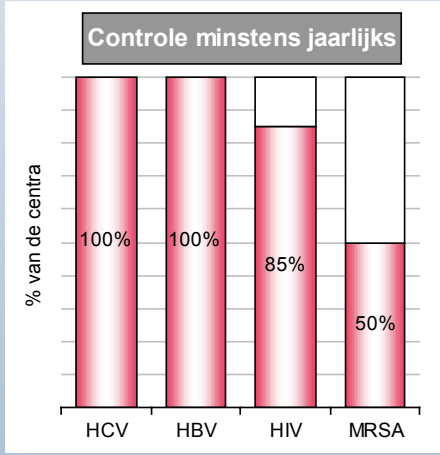

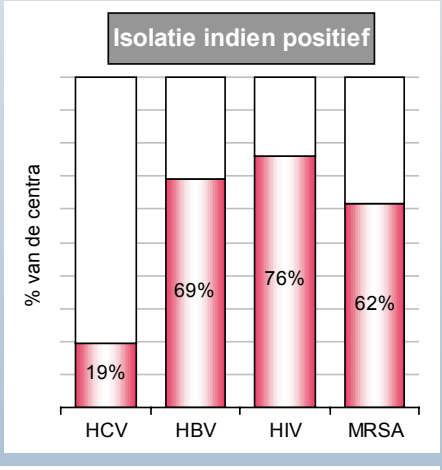

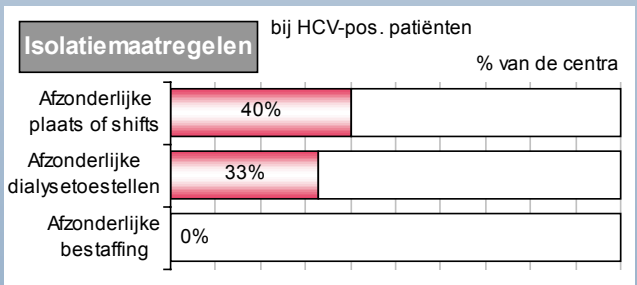

Enquête 2003

Diabetes nefropathie

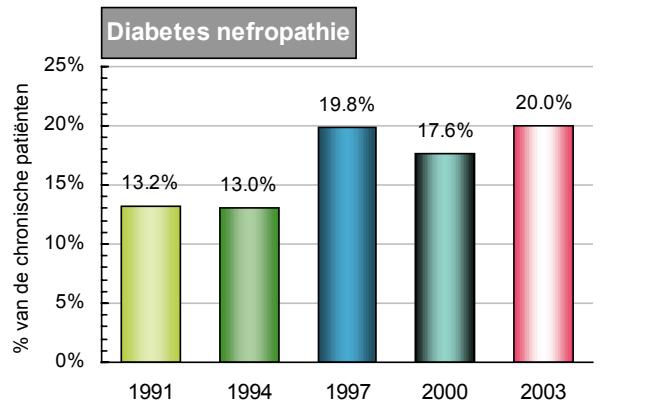

- ✓ Van de 625 diabetespatiënten stonden 17 op de wachtlijst voor een nier-pancreas transplantatie.
- ✓ In de HD populatie varieerde de prevalentie van diabetes nefropathie van 9 tot 35% in de hoofdcentra en van 0 tot 43% in de satellietcentra.

Enquête 2003

Anemie behandeling

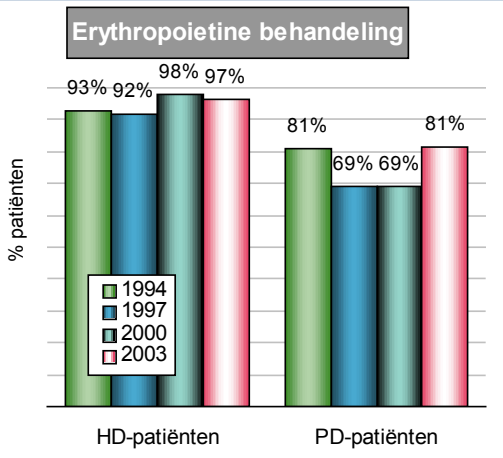

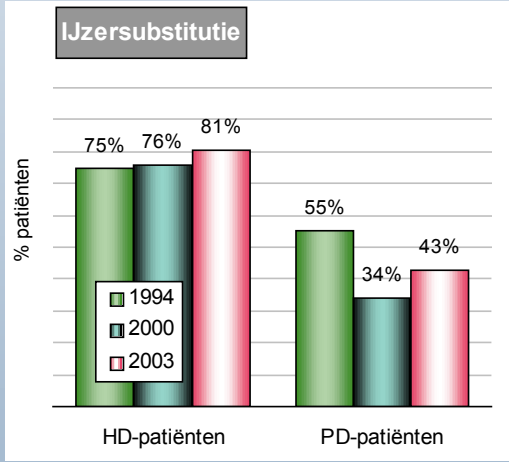

- ✓ Meer dan 8 op 10 HD patiënten kregen EPO *intraveneus*, de anderen *subcutaan*.
- ✓ Bij PD patiënten werd EPO altijd *subcutaan* toegediend.

- ✓ Bijna alle HD patiënten kregen ijzersubstitutie *intraveneus*.
- ✓ 8 op 10 PD patiënten met ijzersubstitutie kregen ijzer *oraal* toegediend.

Enquête 2003

HD: Toegangswegen (1)

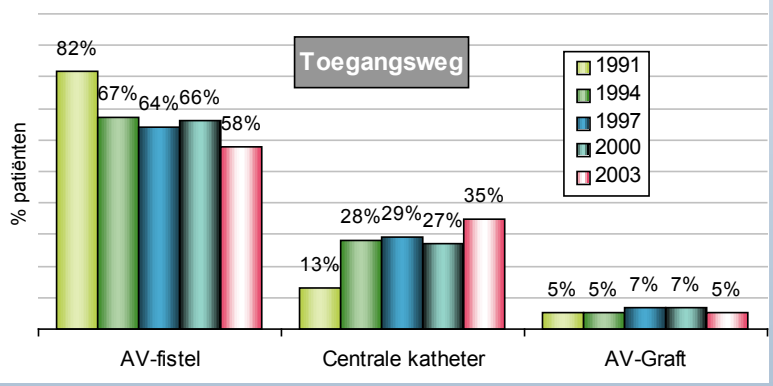

- ✓ Het gebruik van centrale katheters variëerde van 3 tot 77% per centrum. Zestien HD centra gebruikten centrale katheters in meer dan 40% van hun patiënten (4 in 2000). Vijf satellietcentra hadden geen patiënten met katheters.
- ✓ 65 patiënten werden gedialyseerd met een combinatie van AV-fistel en katheter (49 in 2000).

Enquête 2003

HD: Toegangswegen (2)

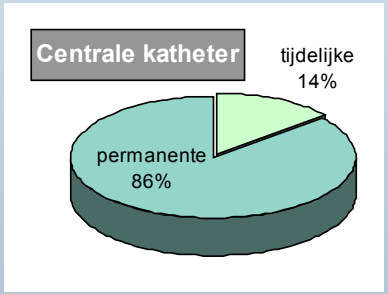

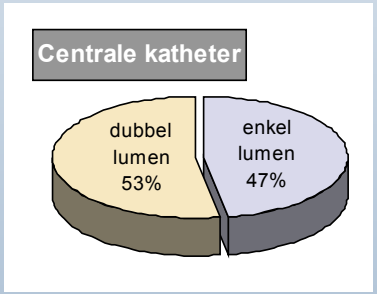

Enquête 2003

HD: Punctietechniek

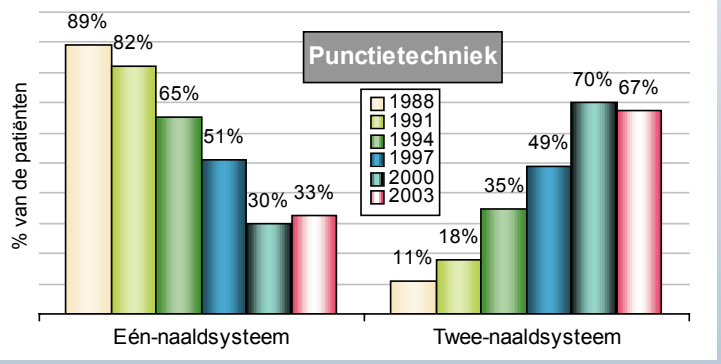

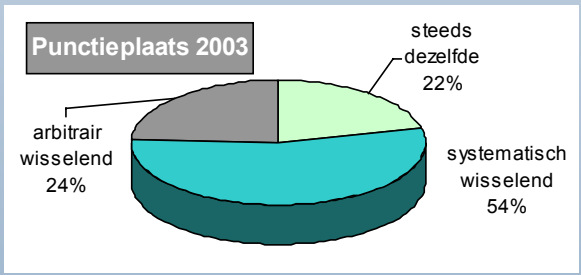

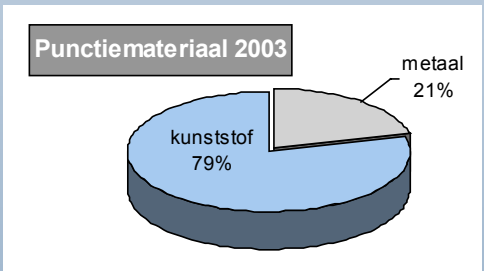

Enquête 2003

HD: Anticoagulatie

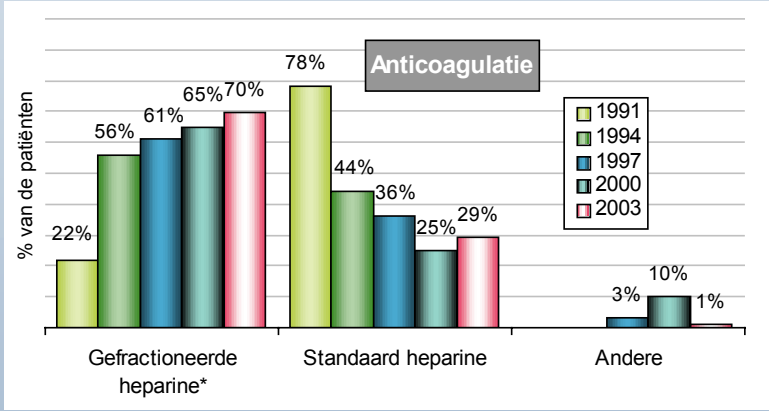

*= *Low Molecular Weight* heparine

Enquête

HD: Technische aspecten

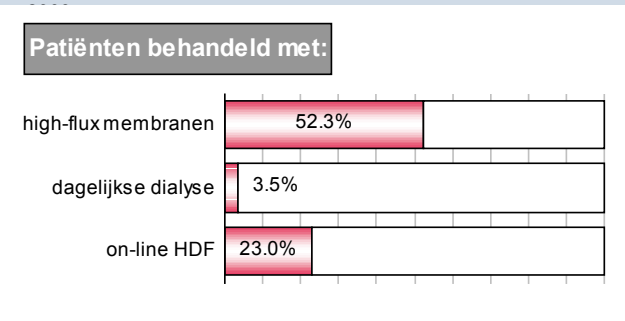

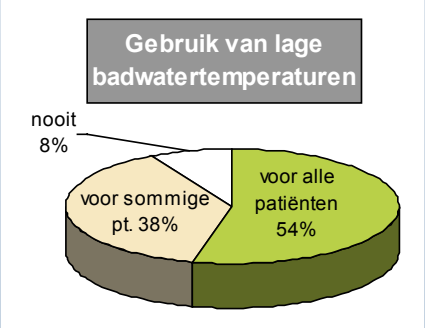

Hergebruik van kunstnieren wordt nog slechts toegepast in 2 dialyse eenheden in Vlaanderen.

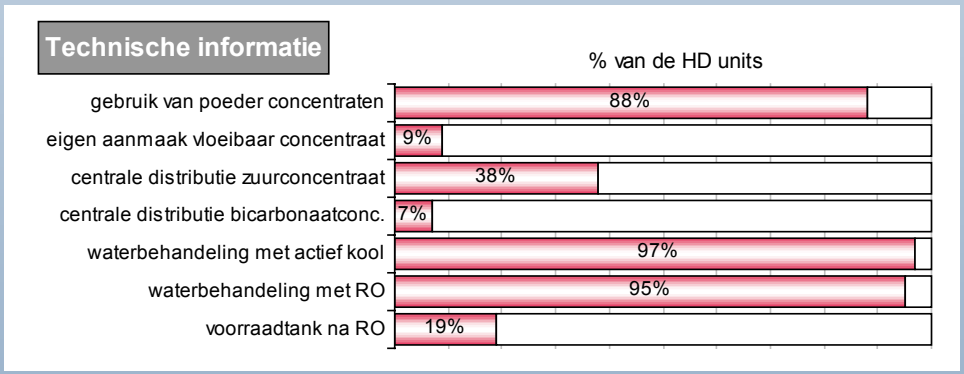

Enquête 2003

HD: Hygienisch management

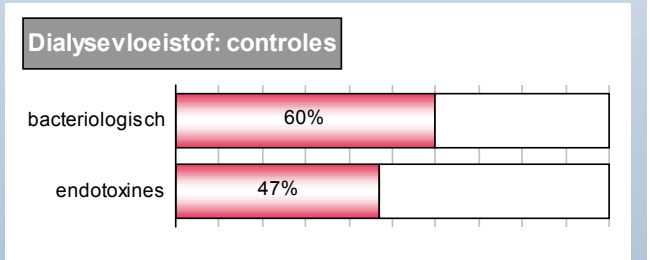

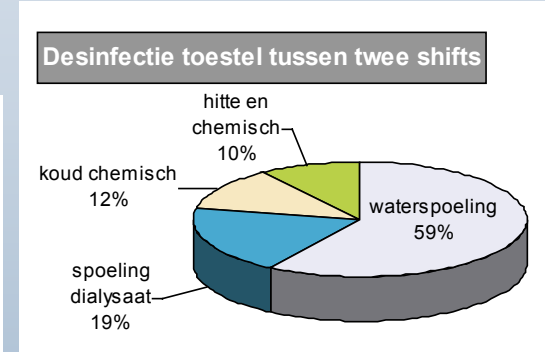

Enquête 2003

HD: Kwaliteitsbewaking

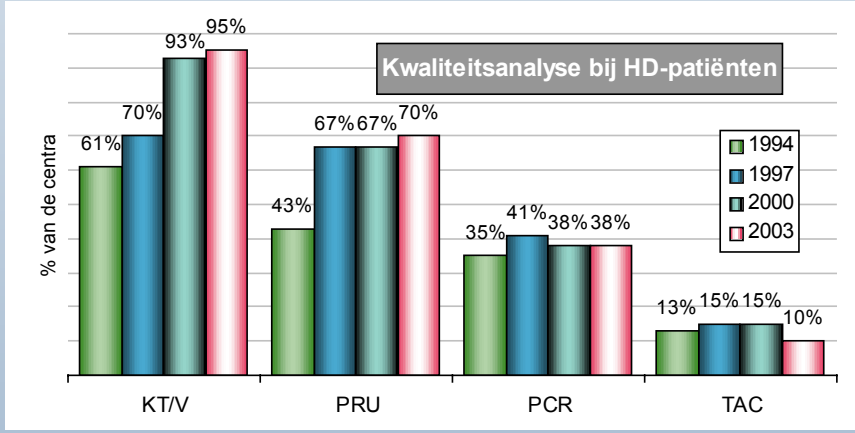

Enquête 2003

Patiëntenvervoer van en naar het dialysecentrum

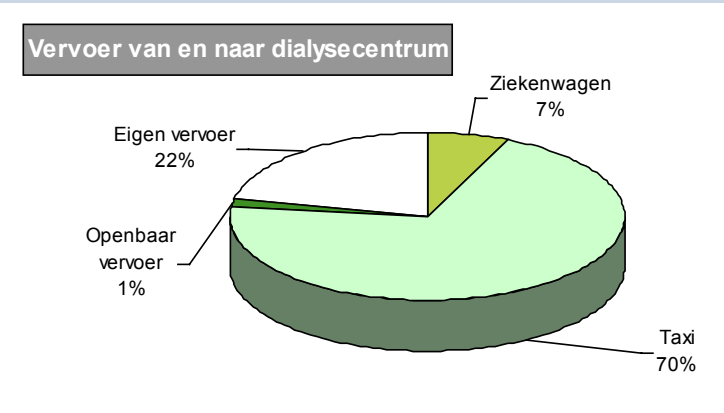

Enquête 2003

Peritoneale dialyse (1)

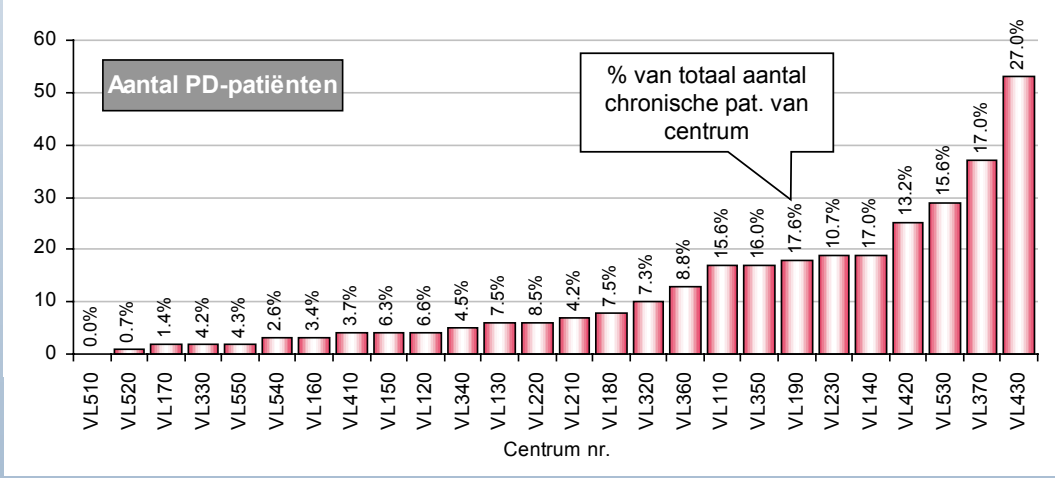

Enquête 2003

Peritoneale dialyse (2)

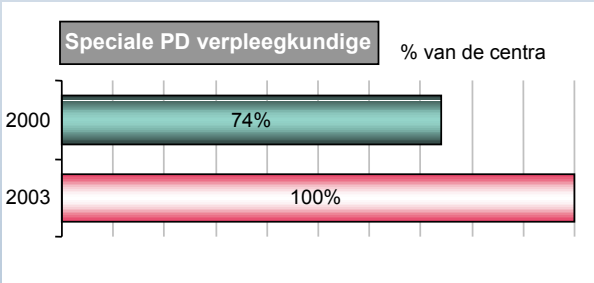

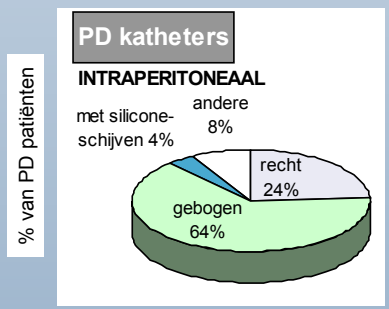

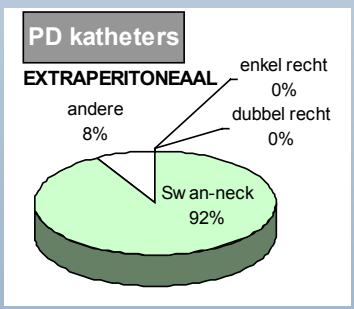

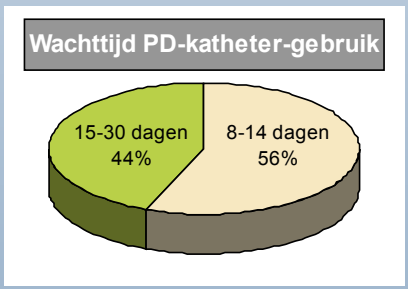

Enquête 2003

Peritoneale dialyse (3)

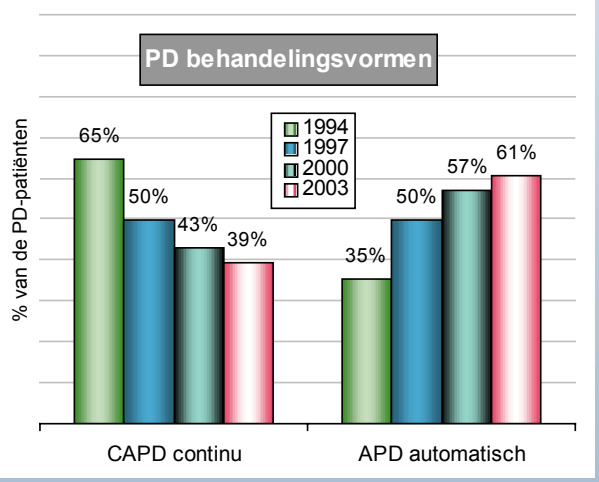

Enquête 2003

Peritoneale dialyse (4)

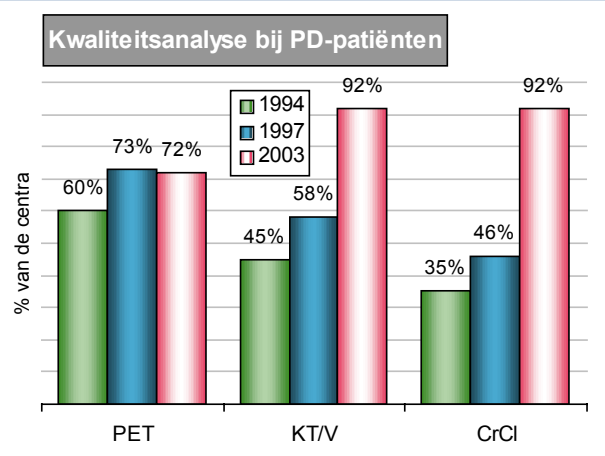

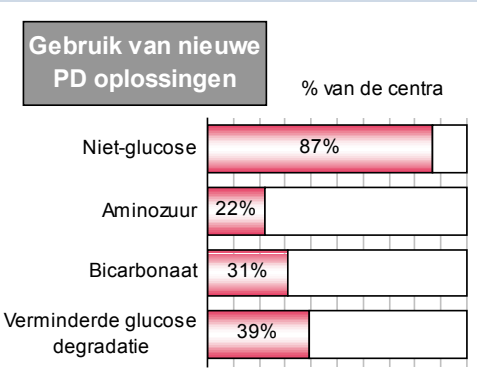

Enquête 2003

Wachtlijst voor transplantatie

- ✓ 16% van de chronische patiënten stond op de transplantatiewachtlijst, een cijfer onveranderd sinds 1997.
- ✓ Slechts 38% van de patiënten op de wachtlijst was een vrouw.
- ✓ 13% van de patiënten op de wachtlijst was ouder dan 65.

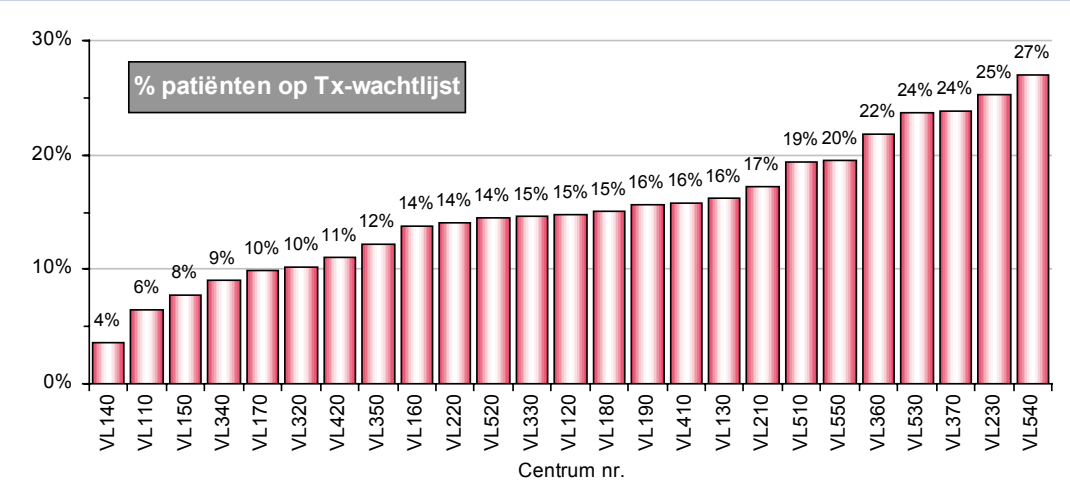

Enquête 2003

Transplantaties

- ✓ In Vlaanderen werd 6.8% van de patiënten met chronische nierinsufficiëntie getransplanteerd in 2003.
- ✓ Slechts 42% van de centra bespreekt de optie van transplantatie met 'living-related' donoren, 31% de optie 'living-unrelated' donoren.
- ✓ Alle centra (uitgezonderd 1) verzorgen de routine pre-transplantscreening bij hun patiënten.
- ✓ Alle centra verzorgen de follow-up van hun getransplanteerde patiënten.
- ✓ 46% van de centra beschikt over een speciale transplantatie-verpleegkundige.

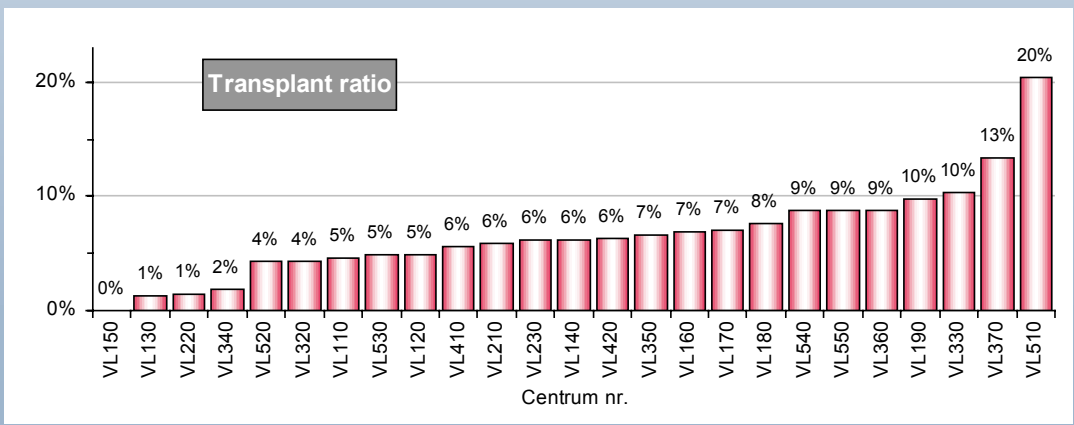

Enquête 2003

Dieetadvies (1)

- ✓ In centra zonder diëtiste wordt dieetadvies gegeven door de arts (75%) of door een verpleegkundige (25%).
- ✓ Bovendien kan in alle centra zonder dialyse-diëtiste beroep worden gedaan op een diëtiste van het ziekenhuis.

Heeft uw centrum een dialyse-diëtiste?

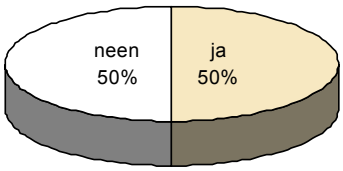

Frequentie van dieetadvies

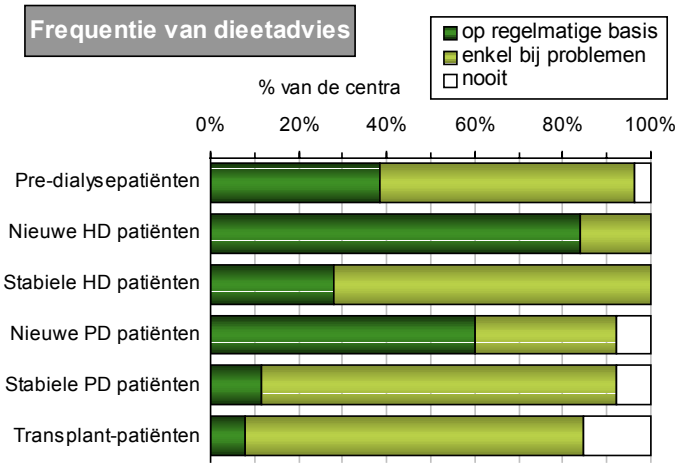

Enquête 2003

Dieetadvies (2)

Organiseert de diëtiste regelmatig educatieve sessies omtrent nutritionele aspecten van het dieetadvies?

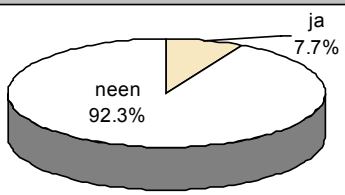

Screent de diëtiste alle HD patiënten voor malnutritie?

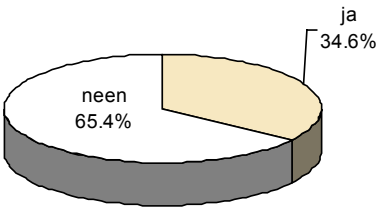

Betrokkenheid van de diëtiste bij: % van de centra

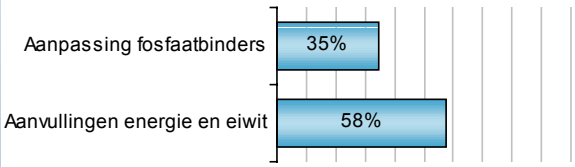

Enquête 2003

Sociaal advies (1)

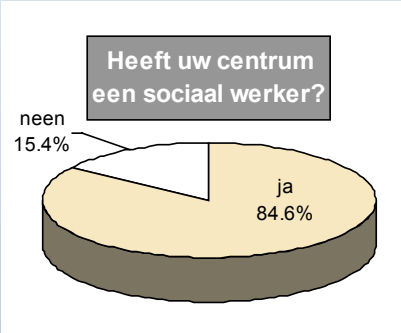

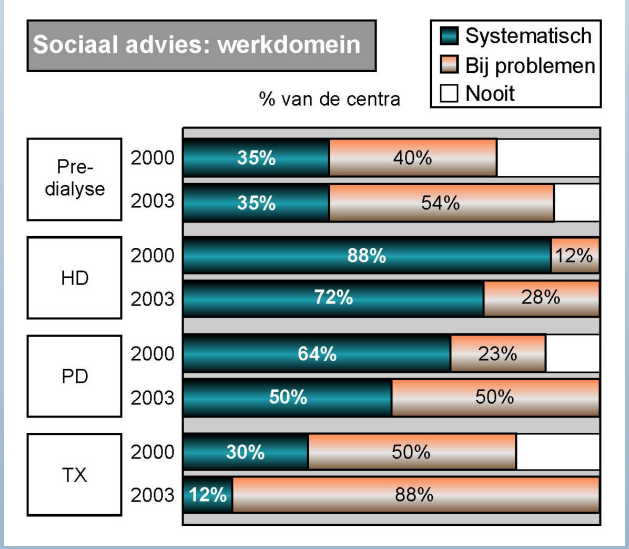

In centra zonder dialyse sociaal werker kan beroep worden gedaan op de sociale dienst van het ziekenhuis.

Enquête 2003

Sociaal advies (2)

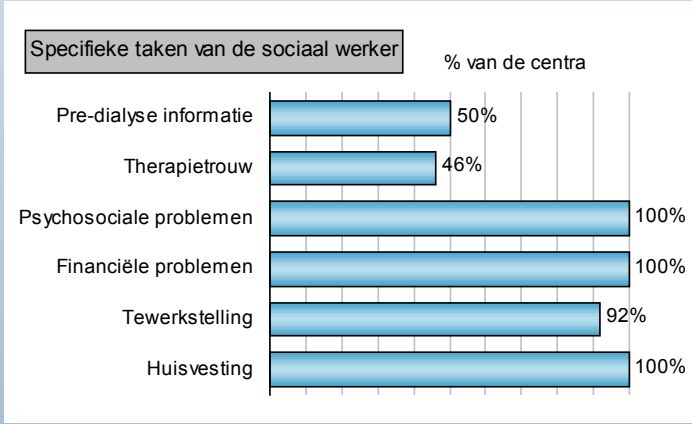

- ✓ In 68% van de centra werden minstens maandelijks multi-disciplinaire patiëntbesprekingen georganiseerd.
- ✓ In 2/3 van deze centra neemt de sociaal werker/verpleegk. deel aan deze besprekingen.

Gebruikte afkortingen

ANI	Acute nierinsufficiëntie
APD	Automatische peritoneale dialyse
AV	Arterioveneus
CAPD	Continue ambulante peritoneale dialyse
CrCl	Kreatinineklaring
EPD	European Practice Database (Europese Zorgpraktijk Databank)
EPO	Erythropoëtine
HBV	Hepatitis B virus
HCV	Hepatitis C virus
HD	Haemodialyse
HIV	Humaan immunodeficiëntievirus
KT/V	Membranaire klaringscapaciteit x behandelingstijd / distributievolume
LMW	Laag moleculair gewicht heparine
MRSA	Meticilline resistente Staphylococcus aureus
PCR	Eiwitafbraak coëfficiënt
PD	Peritoneale dialyse
PRU	Procent reductie van ureum
RO	Omgekeerde osmose
TAC	Gemiddelde ureumconcentratie over de tijd
Tx	Transplantatie
TNI	Terminale nierinsufficiëntie

Samenvatting

- 28 van de 29 Vlaamse dialysecentra namen deel aan de enquête. Aan de 28 hoofdcentra waren 36 satellietcentra verbonden en 2 kinderdialysecentra.
- 708 full-time equivalenten verpleegkundigen waren tewerkgesteld in de Vlaamse dialysecentra met een gemiddelde ratio die varieerde van 3.8 patiënten per verpleegkundige in de hoofdcentra tot 5.8 in de satellietcentra.
- In 2003 werden per centrum gemiddeld 73 patiënten met acute nierinsufficiëntie behandeld, terwijl in 1994 dit gemiddelde slechts 38 bedroeg.
- Eind 2003 werden 3128 chronische dialysepatiënten behandeld in de 26 centra. Per centrum werden tussen 46 en 218 chronische dialysepatiënten behandeld met een gemiddelde van 81 in de hoofdcentra en 20 in de satellietcentra.
- 64% van de chronische dialysepatiënten was ouder dan 65 jaar, 4% ouder dan 85. De prevalentie van diabetische nefropathie steeg van 13% in 1991 tot 20% in 2003.
- Het voorkomen van hepatitis B bleef gelijk t.o.v. 1997 met een prevalentie van 1.3 en daalde voor hepatitis C tot 1.7%. Ongeveer 60 tot 70% van de centra pasten isolatie toe voor hepatitis B, HIV en MRSA. Voor hepatitis C gebeurde dit slechts in 19% van de centra.
- 97% van de HD patiënten werd behandeld met EPO, 81% kreeg ook ijzersubstitutie. Bij PD gebeurde dit respectievelijk bij 81 en 43% van de patiënten.
- Er is weinig evolutie in de soort van chronische behandeling die toegepast werd: 90% werd behandeld met HD waarvan 22% in een satellietcentrum, slechts 10% werd behandeld met PD.
- Als toegangsweg voor HD werden vooral A.V. fistels gebruikt (58%), gevolgd door een uitzonderlijk hoog aantal centrale katheters (35%) en een gering aantal AV-grafts (5%). Het gebruik van het éénnaaldsysteem daalde tot 33%. Kunststofnaalden werden gebruikt bij 79% van de patiënten.
- Zestig procent van de monitors zijn nu ook uitgerust met een endotoxinefilter waar dit slechts het geval was bij 30% in 1997.
- Ook de kwaliteitsbewaking van de HD behandeling verbeterde, met regelmatige KT/V in 95% van de centra.
- Wat betreft peritoneale dialyse, steeg het gebruik van APD verder tot 61%. In Vlaanderen wachtten 44% van de centra minstens 2 weken vooraleer de katheter een eerste maal te gebruiken.
- 16% van de dialysepatiënten stond op de wachtlijst voor transplantatie. In 2003 werd 6.8% van de chronische dialysepopulatie getransplanteerd.
- Bij de start van de dialyse werd aan de meeste HD patiënten een omvangrijk voedingsadvies gegeven. 50% van de centra beschikken hiervoor over een dialyse dietiste.
- In de meeste centra werd sociaal advies systematisch gegeven aan HD patiënten. Vooral tijdens de predialyse faze en post-transplantatie werd dit advies enkel gegeven bij problemen. 85% van de centra beschikken over een sociaal werker werkzaam op de dialyseafdeling.